

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на редовен докторант Нели Велинова
„Характеристика на медийната екосистема
в България през призмата на социалните протести у нас през 2013 г.“
за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и
информационни науки (Журналистика – Електронни медии)
с научен ръководител-проф.д-р Лилия Райчева

рецензент: проф. д-р Добринка Пейчева,
щатен преподавател в катедра Социология,
при Югозападен университет „Н. Рилски“

1. Законови основания

Дисертационният труд е предвиден за защита на база Заповед № РД 38-758 от 14.12.2017 г. на Ректора на СУ „Климент Охридски, предложена от решение на НС на Факултета по журналистика и масова комуникация от 30.11.2017 г.(протокол №2)

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд на Нели Велинова „Характеристика на медийната екосистема в България през призмата на социалните протести у нас през 2013 г.“ с обем от 330 страници е посветен на изключително актуална тема, развитието на която продължава и ще продължи да вълнува не само изследователи и журналисти, но и аудиторията.

Освен че се разшири и увеличи до възможния си технологично детерминиран предел, медийната екосистема се изпълни със съдържания с различно качество, респективно - с различен потенциал за влияния и непредсказуеми последици.

Експоненциалното развитие на новите комуникационни технологии с динамични рефлексии върху процесите на създаване и/или разпространяване на медийни продукти не само динамизираха разнообразието от форми и начини на „прочит“ на тези продукти, но и на реакциите при техния отклик и възприемане - на обратната връзка.

Обстоятелството, че в медийна екосистема вече се включват не само традиционните - законово регламентирани за контрол радиа и телевизии, но и законово нерегламентирани за такъв контрол засега онлайн варианти, както и нови онлайн медийни образувания – е-списания, е-вестници, е-радиа, сайтове, блогове, влогове и пр., поставиха пред съвременните комуникатори сериозни предизвикателства при следване на универсалните културни ценности и професионални принципи.

И в двата типа медийни образувания особено критични и ключови се оказват изборите на теми и събития за отразяване, професионализмът на поканените анализатори и коментатори, релевантността на интерпретациите и автентичността на доказателствените аргументи, саморефлексивността на реципиентите, обективиращи своите реакции. Медийната екосистема днес е особено уязвима от този тип критичност, релевантност и доверие.

Избраната тема на дисертационния труд, която фокусира такъв род проблематика, в този смисъл е една научно-изследователска находка, за което адмирации заслужават не само научният ръководител проф. Лилия Райчева и самата дисертантка Нели Велинова, но и учените от катедрата и Факултета като цяло, които са подкрепили разработването на дисертационен труд с подобна тематика.

В обсега на избраната тема са включени акценти върху основните ключови промени в българската медийна екосреда, резултиращи от взаимодействието между традиционни средства за масова комуникация и новите медии – т. н. социални мрежи, социални медии, „платформи“, професионални сайтове и пр. Имат се предвид промени както от гледна точка на професионализма - задълбоченост, представяне на различни гледища, жанрови съответствия и пр., така и от гледна точка на истинност, безпристрастност и релевантност на внушенията и използваните доказателства.

Има се предвид и опорочаването на спонтанната обратна връзка във форумите, чрез наложеното присъствие на тролове, боравещи с откровени лъжи, които разколебават доверието на хората в медиите и ограничават получаването на достоверна информация от медиите.

Не е пренебрегната и възможната алтернатива пред неблагоприятно проявяващите се последици от замърсяванията в медийната екосистема.

На блоговете и блогосферата дисертантката гледа като на една „алтернатива в интернет пространство, което е по-малко засегнато от външни влияния и контрол и което предлага по-аналитична и задълбочена информация“.

Аргументацията на тематиката в дисертационния труд е реализирана на базата на резултати от проведени емпирични социологически изследвания (от дисертантката и от официални социологически агенции), чрез които е анализирана първична и вторична информация за общественото доверие към традиционните медии, от една страна, и към социалните мрежи и социалните медии, от друга, както и към свободата и независимостта на блогосферата.

За изследователски обект, чрез който да се проследи доколко блоговете и социалните мрежи оказват влияние върху обществените

нагласи в конкретни ситуации, каквото е масовото недоволство в България през размирната 2013 г., са избрани тогавашните протести в България.

Представеният дисертационен труд съдържа всички теоретико-методологически изисквания: теоретична аргументационна рамка, цел, задачи, предмет, обект, използвани методи, научна теза.

Използването на количествени и качествени социологически методи дава възможност на авторката не само да представи един сериозен научен анализ, запълвайки дефицитите на отделните методи, но и да представи без притеснения изследваното явление в неговата научна пълнота. С този си подход дисертантката допринася за реализиране на целта и поставените задачи в дисертацията.

Тезата на дисертационния труд, че **„в съществуващата медийна екосистема не може да се говори за висока степен на професионализъм и достоверност на поднасяната информация“**

е една валидизация на теоретичните и емпирични търсения на дисертантката и плод на съчетаването на теоретичен и емпиричен изследователски подход.

Теоретизирани са същността и основните характеристики на традиционните медии и на техните аудитории, както и на новите медии в съвременната медийна екосистема.

Нивото на доверие спрямо традиционните медии, блоговете и социалните мрежи, както и независимостта на пространството на блоговете са изследвани чрез организирана и проведена от самата дисертантка индивидуална пряка анкета сред три вида респонденти - журналисти, блогъри и блогъри-журналисти.

Проведени от дисертантката са и дълбочинни интервюта сред журналисти, блогъри и блогъри-журналисти във връзка с нагласите и доверието им спрямо традиционните медии, блоговете и социалните мрежи.

3. Структура на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд се състои от: увод, пет глави, заключение, използвана литература и приложения, реализирани в рамките на 330 страници.

В първа глава **„Същност и основни характеристики на традиционните медии и техните аудитории”** са включени широк кръг от теоретични акценти: основните използвани понятия; природата на медиите и тяхното функциониране; тяхната скрита същност; аудиториите и стереотипите на мислене; влияние на медиите върху аудиториите; промяната на медиите след навлизането на интернет, негативните новини, доверието към медиите.

Втора глава „Новите медии в медийната екосистема“ е посветена на новите медии, които се позиционират в медийната екосистема и на техните характеристики. Специално внимание е отделено на понятието „блогосфера“ и се акцентира върху приликите и разликите между блоговете и традиционните медии, както и на техните взаимовлияния. Разгледана е същността и характеристиките на социалните мрежи и по-специално на Фейсбук - най-използваната в света социална мрежа. Изследователски интерес е проявен и към междуличностната комуникация във форумите.

Особено значимо в тази глава е присъствието на раздели, свързани с троловете в интернет, с Fake news, постистината и т.н..

В трета глава **„Социалните протести в България през 2013 г. – от интернет недоволството към реалните протести на улицата“** отново са дефинирани основни понятия, направена е характеристика на тълпите, разгледани са протестите, социални конфликти и граждански движения . Представени са предпоставките за избухването на протестите през 2013 г. и е направен опит за история на социалните протести през 2013 г. в България с техните първа и втора протестни вълни, символи и пр.

Специално внимание е отделено на интернет и протестите, на прехода – от виртуалното към реалното пространство.

Четвърта глава „Журналисти, блогъри и блогъри-журналисти за протестите“ е посветена на емпирични доказателства. Направен е първичен анализ на резултати от *проведени от Нели Велинова количествени и качествени изследвания – индивидуална пряка анкета и дълбочинно интервю*. Направен е и вторичен анализ на вече проведени емпирични социологически изследвания от специализирани агенции у нас.

Пета глава „Начини на отразяване на протестите в страната през 2013 г. Сравнителен анализ“ е опит за сравнителен анализ на начина на отразяване на протестите в страната през 2013 г. - февруарски протести (януари - май) 2013 г. и юнски протести (юни – декември) 2013 г.

В раздела **„Приносни моменти“** са описани научните и научно-приложни приноси на дисертантката, а в **Приложенията** са включени анкетните карти към трите вида изследвани лица *журналисти; блогъри-журналисти; блогъри, както и архиви (Архив на БНТ за 2013 г. относно протестите в страната; Архив на блога на Александър Симов за 2013 г. относно протестите в страната; Архив на блога на Иво Инджев за 2013 г. относно протестите в страната)*.

Включването на изводи към всяка глава е подчертано положително качество в структурата на дисертационния труд.

Изключително ценно достижение в структурен план на дисертацията е и изчерпателният подход при извеждане на основните акценти към всяка една теоретизация на отделните глави. Едва ли биха се намерили съществени измерения, които да не са включени в теоретичната рамка на съответните глави.

Съчетаването на количествени и качествени методи за аргументиране на докторантската теза са следващо достижение, което заслужава научни адмирации.

4. Стил, използвана литература и публикации по темата

Дисертацията се откроява с прецизен научен стил, специализираната терминология се използва адекватно. В нея не се откриват дефицити в усвояването и прилагането на утвърдената терминология – няма смесване на методи с методики, индикатори, методологии и пр., както и при прилагането им на изследователския терен.

В дисертацията си Нели Велинова показва усвоени умения и за организиране, провеждане и анализиране на собствени емпирични социологически изследвания, както и при осъществяване на вторични анализи.

Дисертационният труд прави впечатление със завидно количество специализирани литературни източници – фигурират над 270 национални и чуждестранни източници. Цитирани са 265 от използваните източници. 74 от цитиранията са печатни книги, научни статии и студии на български език, 148 от интернет източници на кирилица, от които 49 печатни книги и 29 блога, както и книги и интернет източници на английски език.

Цитирането и позоваването на автори в дисертацията са в съответствие със световно и национално приетите изисквания за цитиране и позоваване в научни текстове.

Изключително силно впечатление прави фактът, че една от публикациите на Нели Велинова е индексирана към Thompson Reuters. Този факт все още е изключително рядко постижение в нашата сфера и особено за дисертанти, поради което дисертантката и нейният научен ръководител – проф. Лилия Райчева заслужават сериозни адмирации. От

общо 3-те публикации, свързани с дисертацията, две са в чуждестранни издания.

4. Приноси

Първият и основен принос на дисертационния труд е в очертаването на основните проблемни измерения на медийните отражения на социалните протести през 2013 г. като елемент на медийната екосистема в нашата страна.

Втори основен принос на дисертацията е в обогатяването на все още недостатъчно научно разработената теория на медийната екосистема у нас.

За трети приносен момент в дисертационния труд определям избрания подход:

- извеждане и изследване на значимо социално явление (в случая социалните протести през 2013 г. в контекста на медийната екосистема);

- теоретико - методологическо обосноваване;

- използване на количествени и качествени социологически методи за аргументация;

- първично и вторично анализиране на получени резултати;

- съотнасяне на резултатите от анализите в рамките на конкретната медийна екосистема и в рамките на цялостната теория на комуникациите.

Приемам и изведените от дисертантката приноси моменти.

Като цяло окачествявам дисертационния труд на Нели Велинова като едно сериозно научно постижение, надминаващо изискванията за получаване на образователната и научна степен „Доктор“.

С този дисертационен труд Велинова се нарежда като достоен колега в научната ни гилдия.

Бележки към всеки един текст биха могли да бъдат посочени, но такива, които да поставят въпросителни към постигнатото в дисертацията, нямам.

Препоръките към бъдещото отпечатване на дисертацията, което препоръчвам горещо, ще предложа на авторката допълнително, ако се предприеме такова начинание.

Въпросът, който поставям към дисертантката, е дали ще продължи работата си по тази актуална и недостатъчно разработена в нашата страна проблематика.

В заключение препоръчвам присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на Нели Велинова, тъй като дисертационният и труд отговаря на всички изисквания, поставени в Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Ще гласувам с „Да“ и апелирам към останалите членове на Научното жури към катедра „Комуникация и аудиовизуална продукция“ при Факултета по журналистика и масова комуникация да подкрепят и гласуват с „Да“ за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на Нели Велинова в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Електронни медии)

Рецензент:

проф.дсн Добринка Пейчева

18. 01. 2018 г.

София